

วิชา หุ้นส่วน

การบรรยายภาคคำ ครั้งที่ ๓

วันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๖๖

ดร.พรภัทร์ ตันติกุลานันท์

รองเลขานุการศาลอุทธรณ์คดีชั้นอุทธรณ์พิเศษ

บรรยาย ๘ ครั้ง

๑. ครั้งที่ ๑ และ ๒ วันศุกร์ที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๖ เวลา ๑๘.๐๐ ถึง ๑๙.๕๐ น.
๒. ครั้งที่ ๓ วันศุกร์ที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๖๖ เวลา ๑๙.๐๐ ถึง ๑๙.๕๐ น.
๓. ครั้งที่ ๔ และ ๕ วันศุกร์ที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๖ เวลา ๑๘.๐๐ ถึง ๑๙.๕๐ น.
๔. ครั้งที่ ๖ และ ๗ วันศุกร์ที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๖ เวลา ๑๘.๐๐ ถึง ๑๙.๕๐ น.
๕. ครั้งที่ ๘ วันศุกร์ที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๖๖ เวลา ๑๙.๐๐ ถึง ๑๙.๕๐ น.

ห้างหุ้นส่วนสามัญ (ไม่จดทะเบียน)

หัวข้อที่ ๑ การจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญ

หัวข้อที่ ๒ หุ้นส่วนร่วมรับผิดชอบในหนี้ไม่จำกัด

หัวข้อที่ ๓ การลงหุ้น

หัวข้อที่ ๔ การเปลี่ยนแปลงข้อสัญญาเดิมหรือประเภทของกิจการ

หัวข้อที่ ๕ การจัดการงานของหุ้นส่วน

หัวข้อที่ ๖ หลักการสำคัญของห้างหุ้นส่วนสามัญ

หัวข้อที่ ๗ การเลิกห้างหุ้นส่วนสามัญและชำระบัญชี

หัวข้อที่ ๓ การลงหุ้น

“มาตรา ๑๐๒๖ ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนต้องมีสิ่งหนึ่งสิ่งใดมาลง
หุ้นด้วยในห้างหุ้นส่วน

สิ่งที่นำมาลงหุ้นด้วยนั้น จะเป็นเงินหรือทรัพย์สินสิ่งอื่น หรือ
แรงงานก็ได้”

****การลงหุ้นจึงสามารถลงด้วยเงิน ทรัพย์สิน หรือแรงงานก็ได้****

๓.๑ กรณีไม่ได้ตีราคาส่วนลงทุน

๓.๒ วิธีการลงทุนด้วยทรัพย์สิน

๓.๓ แรงงานเป็นเพียงทุนสมมติ

๓.๔ หุ้นส่วนไม่ส่งมอบส่วนลงทุน

๓.๓ แรงงานเป็นเพียงทุนสมมติ

“แรงงานไม่ใช่ทุนทรัพย์ แรงงานเป็นเพียงแค่ทุนสมมติ”

- ลงหุ้นด้วยแรงงาน แม้ตีราคาค่าแรง ก็ไม่ถือว่าแรงงานเป็นทุนทรัพย์ เป็นเพียงทุนสมมติเพื่อประโยชน์ในการคำนวณส่วนกำไรและส่วนขาดทุน ดังนั้น เมื่อเลิกจ้าง ชำระบัญชี หุ้นส่วนที่ลงหุ้นด้วยแรงงานไม่ได้รับการคืนทุนทรัพย์ ตามมาตรา ๑๐๖๒

“มาตรา ๑๐๖๒ การชำระบัญชี ให้ทำโดยลำดับดังนี้ คือ

(๑) ให้ชำระหนี้ทั้งหลายซึ่งค้างชำระแก่บุคคลภายนอก

(๒) ให้ชดใช้เงินทดรองและค่าใช้จ่ายซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนได้ออก
ของตนไปเพื่อจัดการค้าของห้าง

(๓) ให้คืนทุนทรัพย์ซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนแต่ละคนได้ลงเป็นหุ้น

ถ้ายังมีทรัพย์เหลืออยู่อีกเท่าไร ก็ให้เฉลี่ยแจกเป็นกำไรใน
ระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วน”

- หากผู้ลงหุ้นด้วยแรงงานประสงค์จะได้รับคืนค่าแรง ต้องตกลงมูลค่าสมมติและให้สิทธิได้รับคืนทุน

ฎีกาที่ ๔๗๔๙/๒๕๕๙

โจทก์เป็นหุ้นส่วนที่ลงหุ้นด้วยแรงงานเท่านั้น ไม่ได้มีเงินมาลงทุน และในสัญญาหุ้นส่วน ก็ได้บอกว่าจะแบ่งทุนหรือตีราคาค่าแรงงานเป็นทุนเพื่อคืนให้แก่โจทก์ เมื่อห้างหุ้นส่วนเลิกกัน โจทก์จึงไม่มีสิทธิขอคืนทุนพร้อมดอกเบี้ย

๓.๔ หุ้นส่วนไม่ส่งมอบส่วนลงหุ้น

- หุ้นส่วนแสดงเจตนาตกลงจัดตั้งห้างหุ้นส่วน ห้างเกิดขึ้นทันที
แม้ยังไม่ส่งมอบส่วนลงหุ้น หุ้นส่วนที่ยังไม่ส่งมอบส่วนลงหุ้น ก็มีสิทธิใน
ฐานะเป็นหุ้นส่วน

แต่เป็นหน้าที่ของหุ้นส่วนทุกคนต้องส่งมอบส่วนลงหุ้น ถ้าไม่ส่ง
มอบ ตกเป็นผู้ผิดนัดไม่ชำระหนี้ หุ้นส่วนอื่นดำเนินการได้ ๒ วิธี

หุ้นส่วนอื่นใช้สิทธิ ๒ ประการ

๑. ฟ้องเรียกพร้อมดอกเบี้ยผิดนัด (มาตรา ๒๒๔ ปัจจุบัน คือ ร้อยละ ๕) **หรือ**

๒. ขับหุ้นส่วนนั้นออกจากห้าง

“มาตรา ๑๐๓๑ ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดละเลยไม่ส่งมอบส่วนลงหุ้นของตนเสียเลย ท่านว่าต้องส่งคำบอกกล่าวเป็นจดหมายจดทะเบียนไปรษณีย์ไปยังผู้เป็นหุ้นส่วนคนนั้น ให้ส่งมอบส่วนลงหุ้นของตนมาภายในเวลาอันสมควร มิฉะนั้นผู้เป็นหุ้นส่วนคนอื่น ๆ จะ **ลงเนื้อเห็น** **พร้อมกัน หรือโดยเสียงข้างมากด้วยกันสุดแต่ข้อสัญญา** ให้เอาผู้เป็นหุ้นส่วนคนนั้นออกเสียได้”

เงื่อนไข ๔ ประการ

๑. ไม่ส่งมอบส่วนลงหุ้นเสียเลย หากมีการส่งมอบหุ้นบางส่วนแล้วต้อง
ใช้วิธีร้องขอต่อศาลให้กำจัดหุ้นส่วนผู้นั้นออกจากห้าง ตามมาตรา
๑๐๕๗ (๑) ประกอบมาตรา ๑๐๕๘ ถือว่าละเมิดบทบังคับอันเป็น
สาระสำคัญ

๒. ต้องส่งคำบอกกล่าวเป็นจดหมายลงทะเบียนไปยังหุ้นส่วนนั้น

๓. ในคำบอกกล่าวต้องกำหนดเวลาอันควรให้ส่งมอบส่วนลงหุ้น

๔. หากยังไม่ส่งมอบส่วนลงหุ้นภายในกำหนด หุ้นส่วนทุกคนหรือโดย
เสียงข้างมากตามแต่ข้อสัญญากำหนดไว้อาจลงมติให้ขับหุ้นส่วนนั้น
ออกจากห้างได้

หัวข้อที่ ๔ การเปลี่ยนแปลงข้อสัญญาเดิมหรือประเภทของกิจการ

“มาตรา ๑๐๓๒ ห้ามมิให้เปลี่ยนแปลงข้อสัญญาเดิมแห่งห้างหุ้นส่วนหรือประเภทแห่งกิจการ นอกจากด้วยความยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนหมดด้วยกันทุกคน เว้นแต่จะมีข้อตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น”

“ข้อสัญญาเดิม” เช่น ข้อตกลงเกี่ยวกับจัดตั้งห้างหุ้นส่วน ออกจากหุ้นส่วน การจัดการห้าง การแบ่งปันกำไรขาดทุน

“ประเภทแห่งกิจการ” เช่น เดิมตกลงตั้งห้างฯ เพื่อค้าอาหารทะเล ต่อมาขายอาหารอีสานด้วย (เนติ ๖๙)

- ไม่สามารถอาศัยเสียงข้างมากของผู้เป็นหุ้นส่วนได้ ต้องให้ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนยินยอม แม้จะเป็นหุ้นส่วนที่ไม่มีอำนาจจัดการห้างฯ เว้นแต่จะมีข้อตกลงเป็นอย่างอื่น

ฎีกาที่ ๑๙๘๒/๒๕๔๓

โจทก์ลงหุ้นเป็นเงิน จำเลยลงหุ้นเป็นแรงงาน ดำเนินกิจการเปิดร้านอาหาร ตกลงกันให้โจทก์เป็นผู้รับผิดชอบการเงินของร้าน ถือว่าเป็นสาระสำคัญในการตกลงเข้าหุ้น ข้อสัญญาที่จำเลยคนเดียวเปลี่ยนแปลงไม่ได้ เว้นแต่โจทก์ยินยอม

จำเลยปิดร้านแล้วเปิดกิจการใหม่วันรุ่งขึ้น ห้ามโจทก์เข้าเกี่ยวข้องกับร้าน แสดงว่าจำเลยเข้ารับผิดชอบเกี่ยวกับการเงินในการจัดเก็บรายได้ และรายจ่ายของร้านแทนโจทก์ ถือว่าจำเลยเปลี่ยนแปลงข้อสัญญาที่ทำกันโดยโจทก์ไม่ยินยอม ขัดต่อมาตรา ๑๐๓๒ เป็นการปฏิบัติผิดสัญญาหุ้นส่วน

หัวข้อที่ ๕ การจัดการงานของหุ้นส่วน

พิจารณา ๒ ประเด็น

๕.๑ ความเกี่ยวพันระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนกับบุคคลภายนอก

๕.๑.๑ รับผิดชอบบุคคลภายนอก ในการกระทำที่เป็นธรรมดา
การค้าขายของห้าง มาตรา ๑๐๕๐

๕.๑.๒ ข้อจำกัดอำนาจ ของผู้เป็นหุ้นส่วนไม่มีผลต่อ
บุคคลภายนอก มาตรา ๑๐๕๓

๕.๑.๓ ผู้เป็นหุ้นส่วนถือเอาสิทธิต่อบุคคลภายนอก ในกิจการซึ่ง
ไม่ปรากฏชื่อตนไม่ได้ มาตรา ๑๐๔๙

๕.๒ ความเกี่ยวพันระหว่าง**ผู้เป็นหุ้นส่วนด้วยตนเอง**

๕.๒.๑ อำนาจในการจัดการงานห้าง มาตรา ๑๐๓๓ – ๑๐๓๖

๕.๒.๒ ผลของการเข้าจัดการงานห้าง มาตรา ๑๐๔๒ ๑๐๔๓

๘๒๐ ๓๙๖

๕.๑ ความเกี่ยวพันระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนกับ บุคคลภายนอก

ต้องจำหลักคิด ๒ ประการ

๑. ห้างไม่ได้นำข้อตกลงการจัดตั้งห้างไปจดทะเบียน ดังนั้น บุคคลภายนอกไม่ทราบว่าใครเป็นหุ้นส่วน มีการตกลง วัตถุประสงค์หรือข้อจำกัดอำนาจหุ้นส่วนแต่ละคนอย่างไร

๒. หลักตัวการตัวแทนไม่นำมาใช้ มาตรา ๑๐๔๒ อยู่ในส่วนที่ ๒ ความเกี่ยวพันระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนด้วยกันเอง

๕.๑.๑ รับผิดต่อบุคคลภายนอกในการกระทำที่เป็นธรรมดา

การค้าขายของห้าง

“มาตรา ๑๐๕๐ การใด ๆ อันผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งได้จัดทำไปในทางที่เป็นธรรมดการค้าขายของห้างหุ้นส่วนนั้น ท่านว่าผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคนย่อมมีความผูกพันในการนั้น ๆ ด้วย และจะต้องรับผิดชอบร่วมกันโดยไม่จำกัดจำนวนในการชำระหนี้ อันได้ก่อให้เกิดขึ้น เพราะจัดการไปเช่นนั้น”

- “การใดๆ” รวมไปถึงถึงละเมิด “หุ้นส่วนคนใดคนหนึ่ง” อาจเป็นตัวหุ้นส่วนเอง ลูกจ้างหรือตัวแทน

ธรรมดาการค้าขายของห้างดูจากอะไร

๑. ดูจากปกติจารีตประเพณีของกิจการประเภทนั้น

โดยสภาพของกิจการประเภทนั้น วิญญูชนพึงกระทำสิ่งใด

ถ้ากิจการประเภทเดียวกันทำสิ่งนั้น สิ่งนั้นย่อมเป็นธรรมดาการค้าขายของห้าง

๒. ดูจากวัตถุประสงค์ของการตั้งห้าง

ขอบวัตถุประสงค์ที่หุ้นส่วนตกลงกันได้ อาจกว้างหรือแคบกว่าปกติจารีตประเพณีของกิจการประเภทนั้น

- ถ้าขอใบวัตถุประสงค์ฯ กว้างกว่าปกติจารีตประเพณีฯ

ธรรมดาการค้าขายของห้างสำหรับบุคคลภายนอกเป็นไปตาม
วัตถุประสงค์ฯ

- ถ้าขอใบวัตถุประสงค์ฯ แคบกว่าปกติจารีตประเพณีฯ

ธรรมดาการค้าขายของห้างสำหรับบุคคลภายนอกเป็นไป
ตามปกติจารีตประเพณีฯ

ดังนั้น อาจมีกรณีหุ้นส่วนทำนอกขอใบวัตถุประสงค์ฯ แต่เป็น
ธรรมดาการค้าขายของห้างซึ่งผูกพันหุ้นส่วนทุกคนร่วมรับผิดชอบ ต่างจาก
หลักตัวการตัวแทน ตัวแทนต้องกระทำภายในขอบวัตถุประสงค์ของการ
เป็นตัวแทน จึงผูกพันตัวการตามมาตรา ๘๒๐

มาตรา ๘๒๐

ตัวการย่อมมีความผูกพันต่อบุคคลภายนอกในกิจการทั้งหลายอัน
ตัวแทนหรือตัวแทนช่วงได้ทำไปภายในขอบอำนาจแห่งฐานตัวแทน

บางฎีกา เช่น ฎีกาที่ ๗๓๕/๒๕๖๑ นำหลักตัวการตัวแทนมาวินิจฉัยใช้

๑๐๔๒

จำเลยทั้งสองใช้ชื่อร่วมกันเปิดคลินิก เป็นการตกลงกันกระทำกิจการร่วมกันให้บริการเป็นห้างหุ้นส่วน หุ้นส่วนทุกคนเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการตามมาตรา ๑๐๓๓ วรรคสอง **ต้องบังคับตามมาตรา ๑๐๔๒ ในเรื่องความเกี่ยวพันระหว่างหุ้นส่วนผู้จัดการกับผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหลายอื่นนั้น ให้บังคับด้วยบทบัญญัติตัวแทน** เมื่อจำเลยที่ ๑ เป็นตัวแทนของจำเลยที่ ๒ ในการร่วมกันให้บริการที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์ ซึ่งเป็นการกระทำละเมิด การกระทำละเมิดของหุ้นส่วนคนหนึ่งถือเป็นการกระทำแทนผู้เป็นหุ้นส่วนอื่นที่เป็นตัวการด้วย จำเลยที่ ๒ ต้องร่วมรับผิดชอบกับจำเลยที่ ๑ ในผลของการกระทำละเมิดนั้นตามมาตรา ๔๒๗

เปรียบเทียบปฏิภาที่ ๓๘๔๘/๒๕๓๑ (เนติ ๗๓) ซึ่งเป็นเรื่องห้างทำ
ละเมิดเช่นกัน แต่การวินิจฉัยให้หุ้นส่วนรับผิดชอบ เพียงแต่ใช้
มาตรา ๑๐๕๐

จำเลยที่ ๑ กับ บริษัทในต่างประเทศ ๒ บริษัท จดทะเบียนการค้า
สำหรับงานก่อสร้างสะพานไว้กับกรมสรรพากรว่า “สาธบริดจ์จอย
เวนเจอร์” ซึ่งก็คือห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน รถของโจทก์ตกลง
ไปในหลุมที่กิจการร่วมค้าขุดไว้จึงเป็นการละเมิดในกิจการที่เป็น
ธรรมดาการค้า จำเลยที่ ๑ ต้องรับผิดชอบไม่จำกัดจำนวนในการชำระ
หนี้ที่เกิดขึ้นจากการละเมิดนั้น ตามมาตรา ๑๐๕๐ โจทก์จึงฟ้อง
จำเลยที่ ๑ ได้

๕.๑.๒ ข้อจำกัดอำนาจของผู้เป็นหุ้นส่วนไม่มีผลต่อ บุคคลภายนอก

“มาตรา ๑๐๕๓ ห้ามหุ้นส่วนซึ่งมิได้จดทะเบียนนั้น ถึงแม้จะมีข้อจำกัดอำนาจของหุ้นส่วนคนหนึ่งในการที่จะผูกพันผู้เป็นหุ้นส่วนคนอื่น ๆ ท่านว่าข้อจำกัดเช่นนั้นก็ห้ามมีผลถึง**บุคคลภายนอก**ไม่”

- เมื่อมีข้อจำกัดอำนาจ บุคคลภายนอกไม่อาจทราบได้ เพราะข้อมูลของห้างมิได้เปิดเผยต่อสาธารณะ แต่ถ้าบุคคลภายนอกทราบก็ผูกพัน หลักใช้สิทธิไม่สุจริตมาตรา ๕

- ข้อจำกัดอำนาจ เช่น ต้องร่วมกันลงนาม หรือบางคนไม่มีอำนาจจัดการห้าง หรือมีอำนาจจัดการห้างแต่ห้ามทำนิติกรรมบางอย่าง

ข้อสอบเนติฯ สมัย ๖๙

หนึ่ง สอง สาม สี่ และห้า ตกกลางตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญ ประกอบกิจการค้าอาหารทะเล มีข้อจำกัดอำนาจว่าให้ หนึ่ง สอง และสาม เท่านั้นมีอำนาจจัดการ ต่อมา หนึ่งเรียกประชุมหุ้นส่วนทุกคนเพื่อขายอาหารอีสานด้วย มติที่ประชุม คือ ทุกคนตกลง ยกเว้นห้า

ต่อมา ห้า ทำสัญญาซื้อวัตถุดิบสำหรับปรุงอาหารทะเลจาก สมชายเป็นเงิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท โดยสมชายไม่ทราบว่าห้างหุ้นส่วนมี หนึ่ง สอง และสามเท่านั้นที่มีอำนาจจัดการ สมชายส่งมอบวัตถุดิบตามสัญญา แต่ หนึ่ง สอง และสามไม่ยอมรับมอบ

(๑) มติที่ประชุมชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ (๒) สมชายฟ้องใครให้รับผิดชอบได้บ้าง

เฉลย (มาตรา ๑๐๓๒ ๑๐๕๐ ๑๐๕๓)

(๑) มติที่ประชุมชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

มาตรา ๑๐๓๒ ห้ามเปลี่ยนแปลงข้อสัญญาเดิมหรือประเภทกิจการ นอกจากด้วยความยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนหมดทุกคน เว้นแต่มีข้อตกลง

(๒) สมชายฟ้องใครให้รับผิดชอบได้บ้าง

มาตรา ๑๐๕๐ การใด ๆ อันหุ้นส่วนคนใดทำไปในทางที่เป็นธรรมดาการค้าขายของห้างหุ้นส่วน หุ้นส่วนทุกคนย่อมผูกพันในการนั้น และรับผิดชอบโดยไม่จำกัดจำนวนในการชำระหนี้

มาตรา ๑๐๕๓ ข้อจำกัดอำนาจไม่มีผลถึงบุคคลภายนอก

๕.๑.๓ ผู้เป็นหุ้นส่วนถือเอาสิทธิต่อบุคคลภายนอกในกิจการ ซึ่งไม่ปรากฏชื่อตนไม่ได้

“มาตรา ๑๐๔๙ ผู้เป็นหุ้นส่วนจะถือเอาสิทธิใด ๆ แก่บุคคลภายนอกใน
กิจการค้าขายซึ่งไม่ปรากฏชื่อของตนนั้นหาได้ไม่” (เนติ ๕๐ และ ๕๙)

- ไม่ได้เข้ามาเป็นคู่สัญญาในกิจการค้าขาย หลักความผูกพันของสัญญา
ต่อคู่สัญญา Privity of Contract

- มาตรา ๑๐๔๙ เป็นบทคุ้มครองบุคคลภายนอก เนื่องจากไม่สามารถ
แสวงหาหลักฐานเพื่อตรวจสอบได้ว่าผู้กล่าวอ้างถือเอาประโยชน์ เป็น
หุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนนั้นจริงหรือไม่

ฎีกาที่ ๗๗๒๑/๒๕๔๓

จำเลยร่วมกับ ส. และ ม. เป็นหุ้นส่วนกันในห้างหุ้นส่วน
สามัญรับถมดินให้จำเลย แต่จำเลยร่วมคนเดียวทำสัญญาเป็นผู้
รับจ้างถมดินกับจำเลย

ส. และ ม. ไม่ได้เป็นคู่สัญญากับจำเลยจึงไม่มีนิติสัมพันธ์ต่อ
กัน แม้บุคคลทั้งสองจะเป็นหุ้นส่วนกับจำเลยร่วม ก็ไม่มีสิทธิเรียกร้อง
ให้จำเลยชำระค่าจ้างถมดิน ตามมาตรา ๑๐๔๙

ฎีกาที่ ๓๓๑๒/๒๕๔๑

ผู้เป็นหุ้นส่วนจะถือเอาสิทธิใด ๆ แก่บุคคลภายนอกใน
กิจการค้าขายซึ่งไม่ปรากฏชื่อของตนนั้นหาได้ไม่ตามมาตรา ๑๐๔๙
ดังนั้น ผู้ร้องทั้งสองจึงไม่อาจอ้างว่าเป็นหุ้นส่วนกับจำเลย และเป็น
ผู้ให้จำเลยซื้อที่ดินจากโจทก์ตามสัญญาซื้อขายที่ดินได้

ข้อสังเกต

- ห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนไม่มีสภาพนิติบุคคล ดังนั้น หุ้นส่วนที่เข้าจัดการจะใช้ชื่อตนเองเป็นคู่สัญญาเสมอ
- ระหว่างหุ้นส่วนด้วยกันเอง เรียกเอาส่วนของตนได้แม้จะไม่ปรากฏชื่อตนในกิจการค้ำนั้น ตามมาตรา ๑๐๔๘
- กรณีบุคคลภายนอก**ทำละเมิดต่อห้างหุ้นส่วน การฟ้องคดี**ไม่ใช้การถือเอาสิทธิในกิจการค้ำตามมาตรา ๑๐๔๙ หุ้นส่วนทุกคนจึงฟ้องคดีได้ มีฎีกาที่ ๑๖๓๒/๒๕๕๒ วินิจฉัยโดยอาศัยมาตรา ๑๐๓๓ ว่าเป็นเรื่องจัดการห้างหุ้นส่วน เช่นเดียวกับ**การเป็นผู้เสียหายคดีอาญา** ฎีกาที่ ๙๙๔๘/๒๕๕๕ (ประชุมใหญ่) ใน ๕.๒.๑

ฎีกาที่ ๑๖๓๒/๒๕๕๒

โจทก์และ ส. ร่วมลงทุนในการประกอบค้าขายและขนส่งอาหาร อันมีลักษณะเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญ รถยนต์กระบะเป็นทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วน เมื่อทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วนได้รับความเสียหายโดยไม่ปรากฏว่าได้ตกลงกันไว้ในกระบวนการจัดการห้างหุ้นส่วน โจทก์ในฐานะหุ้นส่วนย่อมมีอำนาจฟ้องร้องผู้กระทำทำให้ทรัพย์สินของห้างหุ้นส่วนได้รับความเสียหายได้ ตามมาตรา ๑๐๓๓ แม้โจทก์จะไม่มีชื่อเป็นผู้ครอบครองรถยนต์ในสมุดคู่มือการจดทะเบียนก็ตาม (การจดทะเบียนรถยนต์ไม่ใช่หลักฐานแห่งกรรมสิทธิ์ เป็นเพียงหลักฐานควบคุมการใช้รถและเสียภาษี)

๕.๒ ความเกี่ยวพันระหว่าง**ผู้เป็นหุ้นส่วนด้วยตนเอง**

๕.๒.๑ อำนาจในการจัดการงานห้าง มาตรา ๑๐๓๓ – ๑๐๓๖

๕.๒.๒ ผลของการเข้าจัดการงานห้าง มาตรา ๑๐๔๒ ๑๐๔๓

๘๒๐ ๓๙๖

๕.๒.๑ อำนาจในการจัดการงานห้าง มาตรา ๑๐๓๓ - ๑๐๓๖

เริ่มพิจารณาจากว่ามีข้อตกลงในการจัดการงานห้างหุ้นส่วนหรือไม่

๑. ไม่มีข้อตกลง ทุกคนเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ

“มาตรา ๑๐๓๓ ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนมิได้ตกลงกันไว้ในกระบวนจัดการห้างหุ้นส่วนไซ้ร้ ท่านว่าผู้เป็นหุ้นส่วนยอมจัดการห้างหุ้นส่วนนั้นได้ทุกคน แต่ผู้เป็นหุ้นส่วนคนหนึ่งคนใดจะเข้าทำสัญญาอันใดซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนอีกคนหนึ่งทักท้วงนั้นไม่ได้

ในกรณีเช่นนี้ ท่านให้ถือว่าผู้เป็นหุ้นส่วนยอมเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการทุกคน”

-หุ้นส่วนทุกคนเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ มีอำนาจจัดการงานได้โดยลำพัง

ฎีกาที่ ๙๙๔๘/๒๕๕๕ (ประชุมใหญ่)

โจทก์ร่วมและผู้เสียหายที่ ๒ เข้าร่วมเป็นหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนกับบริษัท อ. เพื่อดำเนินกิจการของโรงเรียน ไม่ปรากฏว่าผู้เป็นหุ้นส่วนตกลงกันไว้ในกระบวนการจัดการห้างหุ้นส่วนย่อมจัดการห้างนั้นได้ทุกคนตามมาตรา ๑๐๓๓ วรรคหนึ่ง โจทก์ร่วมในฐานะหุ้นส่วน ย่อมเป็นผู้เสียหายมีอำนาจร้องทุกข์เป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญา หรือเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการได้

-แม้หุ้นส่วนแต่ละคนมีอำนาจจัดการงานได้ แต่จะจัดการงานซึ่งหุ้นส่วน
อีกคนทั้งท้วงไม่ได้ ถ้าฝ่าฝืน ความรับผิดชอบของหุ้นส่วนแต่ละคน ให้แยก
พิจารณาระหว่างความรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอก และความรับผิดชอบระหว่าง
หุ้นส่วนด้วยกัน

-ความรับผิดชอบของหุ้นส่วนแต่ละคน ต่อบุคคลภายนอก ย้อนกลับไป
พิจารณาตามมาตรา ๑๐๕๐ ถ้าการทำลงเป็นธรรมดาการค้าขายของ
ห้าง บุคคลภายนอกเรียกให้หุ้นส่วนทุกคนรับผิดชอบในหนี้ดังกล่าวได้ หุ้นส่วน
อื่นที่ไม่ได้จัดการงานจะยกมาตรา ๑๐๓๓ ขึ้นต่อสู้บุคคลภายนอกไม่ได้

- ความรับผิดชอบระหว่างหุ้นส่วนด้วยกัน ให้ดูในหัวข้อ ๕.๒.๒ ผลของการ
เข้าจัดการงานห้าง

๒. ถ้ามีข้อตกลงในการจัดการงานห้าง จะมี ๒ แบบ

แบบที่ ๑ ตกลงว่าการจัดการงาน ให้เป็นไปตามมติเสียงข้างมากของ
หุ้นส่วน มาตรา ๑๐๓๔

“ถ้าได้ตกลงกันไว้ว่าการงานของห้างหุ้นส่วนนั้นจักให้เป็นไปตาม
เสียงข้างมากแห่งผู้เป็นหุ้นส่วนไซ้ร้ ท่านให้ผู้เป็น **หุ้นส่วนคนหนึ่งมีเสียง
เป็นคะแนนหนึ่ง** โดย ไม่ต้องคำนึงถึงจำนวนที่ลงหุ้น ด้วยมากหรือน้อย”

- หรืออาจกำหนดสัดส่วนเสียงของหุ้นส่วนแต่ละคนไว้ไม่
เท่ากันก็ได้

แบบที่ ๒ ตกลงให้หุ้นส่วนคนหนึ่งหรือหลายคนเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ
มาตรา ๑๐๓๕

“ถ้าได้ตกลงกันไว้ว่าจะให้ผู้เป็นหุ้นส่วนหลายคนจัดการห้างหุ้นส่วน
ไซร์ หุ้นส่วนผู้จัดการแต่ละคนจะจัดการห้างหุ้นส่วนนั้นก็ได้ แต่หุ้นส่วน
ผู้จัดการคนหนึ่งคนใด จะทำการอันใดซึ่งหุ้นส่วนผู้จัดการคนหนึ่งทักท้วง
นั้นไม่ได้”

ข้อสังเกต

- ถ้าหุ้นส่วนตกลงตั้งหุ้นส่วนผู้จัดการคนเดียว หุ้นส่วนผู้จัดการนั้นมีอำนาจ
จัดการงานได้ตามลำพัง ถ้าตั้งหลายคน แต่ละคนก็จัดการได้โดยลำพัง
เช่นกัน เพียงแต่จะทำการอันใดที่หุ้นส่วนผู้จัดการอีกคนทักท้วงไม่ได้
(ลักษณะเดียวกับมาตรา ๑๐๓๓)

- ข้อตกลงที่ให้หุ้นส่วนบางคนเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ คือข้อจำกัดอำนาจ ซึ่งใช้ยับยั้งบุคคลภายนอกไม่ได้ ตามมาตรา ๑๐๕๓ หัวข้อ ๕.๑.๒
- การถอดหุ้นส่วนผู้จัดการต้องทำโดยมติเอกฉันท์ มาตรา ๑๐๓๖
- หากหุ้นส่วนผู้จัดการ จัดการงาน ซึ่งหุ้นส่วนผู้จัดการอีกคนทักท้วง ความรับผิดชอบของหุ้นส่วนแต่ละคนต่อบุคคลภายนอก พิจารณาตามมาตรา ๑๐๕๐ คือ ถ้าเป็นเรื่องธรรมดาการค้าขายของห้าง เจ้าหนี้มีสิทธิเรียกให้หุ้นส่วนทุกคนรับผิดชอบ
- ความรับผิดชอบระหว่างหุ้นส่วนด้วยกัน ให้ดูในหัวข้อถัดไป ๕.๒.๒ ผลของการเข้าจัดการงานห้าง

๕.๒.๒ ผลของการเข้าจัดการงานห้าง (ในระหว่างผู้เป็น หุ้นส่วนด้วยกัน) มาตรา ๑๐๔๒ ๑๐๔๓ ๘๒๐ ๓๙๖

๑. กรณีที่ผู้จัดการงานกระทำไปโดย “มีสิทธิจัดการ”

- “มีสิทธิจัดการ” คือ ผู้จัดการงานเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ ไม่ว่าจะตาม
มาตรา ๑๐๓๓ ทุกคนเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการและกระทำไปโดยไม่ถูก
คัดค้านจากหุ้นส่วนอื่น หรือ ตามมาตรา ๑๐๓๕ ตกลงให้บางคนเป็น
หุ้นส่วนผู้จัดการและกระทำไปโดยไม่ถูกคัดค้านจากหุ้นส่วนผู้จัดการอื่น

- นำมาตรา ๑๐๔๒ ซึ่งกำหนดให้นำเรื่องตัวแทน (มาตรา ๘๒๐) มาใช้
ผลคือ การกระทำของผู้เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการรายนั้นผูกพันหุ้นส่วน
อื่น

มาตรา ๑๐๔๒ ความเกี่ยวพันระหว่างหุ้นส่วนผู้จัดการกับผู้เป็นหุ้นส่วน
ทั้งหลายอื่นนั้น ท่านให้บังคับด้วยบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่า
ด้วยตัวแทน

มาตรา ๘๒๐ ตัวการย่อมมีความผูกพันต่อบุคคลภายนอก**ในกิจการ**
ทั้งหลายอันตัวแทนหรือตัวแทนช่วงได้ทำไปภายในขอบอำนาจแห่งฐาน
ตัวแทน

๒. กรณีที่ผู้จัดการงานกระทำไปโดย “ไม่มีสิทธิจัดการ”

- “ไม่มีสิทธิจัดการ” คือ (๑) ผู้จัดการงานไม่ได้เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ เพราะกำหนดไว้เฉพาะบางคน ตามมาตรา ๑๐๓๕ หรือ (๒) ผู้จัดการงานเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ ไม่ว่าจะตามมาตรา ๑๐๓๓ (ทุกคนเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ) หรือตามมาตรา ๑๐๓๕ (ตกลงให้บางคนเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ) แต่กระทำไปโดยถูกคัดค้าน หรือกระทำนอกเหนือข้อจำกัดอำนาจที่หุ้นส่วนตกลงกันไว้ ถือว่ากระทำล่วงขอบอำนาจ

- นำมาตรา ๑๐๔๓ ซึ่งกำหนดให้นำเรื่องจัดการงานนอกสั่งมาใช้วินิจฉัย

มาตรา ๑๐๔๓ ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนอันมิได้เป็นผู้จัดการ**เอื้อมเข้ามาจัดการ**
งานของห้างหุ้นส่วนก็ดี หรือผู้เป็นหุ้นส่วนซึ่งเป็นผู้จัดการกระทำ**ล่วง**
ขอบอำนาจของตนก็ดี ท่านให้บังคับด้วยบทบัญญัติแห่งประมวล
กฎหมายนี้ ว่าด้วยจัดการงานนอกสั่ง

มาตรา ๓๙๖ ถ้าการที่เข้าจัดการงานนั้นเป็นการ**ขัดกับความประสงค์**
อันแท้จริงของตัวการก็ดี หรือ**ขัดกับความประสงค์**ตามที่จะพึงสันนิษฐาน
ได้ก็ดี และผู้จัดการก็ควรจะได้รู้สึกเช่นนั้นแล้วด้วยไซ้ ท่านว่าผู้จัดการ
จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ตัวการเพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ
อันเกิดแต่ที่ได้เข้าจัดการนั้น แม้ทั้งผู้จัดการจะมีได้มีความผิดประการอื่น

ผลคือ

หุ้นส่วนผู้นั้นต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายต่อหุ้นส่วนคนอื่นจากการเข้าจัดการงานนั้น ตามมาตรา ๓๙๖ แต่ถ้าสมประโยชน์แก่ห้างหุ้นส่วน ก็ไม่ต้องรับผิดชอบต่อหุ้นส่วนอื่น **ต้องเสียหายถึงรับผิดชอบ**

ตัวอย่าง

ก ข ค เป็นหุ้นส่วน ห้างมีวัตถุประสงค์ขายเสื้อผ้า จะซื้อเสื้อผ้ามาขายต่อ ทั้งสามคนยอมมีสิทธิจัดการงานเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการตามมาตรา ๑๐๓๓ ข ซื้อเสื้อผ้าจาก ง เพื่อมาขาย แต่ ค คัดค้านตามมาตรา ๑๐๓๓ วรรคหนึ่ง

- ระหว่าง ก ข ค ใช้มาตรา ๓๙๖ ประกอบมาตรา ๑๐๔๓ การซื้อเสื้อผ้าของ ข จาก ง เป็นกิจการที่หุ้นส่วนผู้จัดการไม่มีอำนาจจัดการตามมาตรา ๑๐๓๓ วรรคหนึ่ง ข ทราบแล้วยังฝ่าฝืนกระทำไป หากมีความเสียหายหรือไม่สมประโยชน์เกิดขึ้นกับผู้เป็นหุ้นส่วน ข ต้องรับผิดชอบกับผู้เป็นหุ้นส่วน

- ระหว่าง ก ข ค **กับ** ง เป็นไปตามมาตรา ๑๐๕๐ การซื้อเสื้อผ้าเป็น
เรื่องธรรมดาการค้าขายของห้างฯ ง จึงเรียกให้ ก ข หรือ ค รับผิด
ชำระหนี้โดยสิ้นเชิงได้